31/07/2020

Όταν οι στρατιώτες του Πλαστήρα δάκρυζαν για την Αγιά Σοφιά

/ Αγία Σοφία

Τα όσα συμβαίνουν γύρω από το ζήτημα της μετατροπής της Αγίας Σοφίας από μουσείο σε τζαμί το τελευταίο διάστημα έχουν επιφέρει τεράστια θλίψη, ιδιαίτερα στον απανταχού Ελληνισμό για το γεγονός. Ο ναός σύμβολο της Ορθοδοξίας, ανά τους αιώνες συγκινούσε όσους τον αντίκριζαν. Ιδιαίτερα συναισθήματα όμως δημιουργεί για κάθε Έλληνα.

Του Νικόλαου Ζαΐμη

Ένα τέτοιο συναίσθημα έλαβε χώρα εκατό και πλέον χρόνια πριν. Ήταν Φεβρουάριος του 1919, όταν ο Αντισυνταγματάρχης, τότε, Νικόλαος Πλαστήρας,μια από τις εμβληματικές μορφές της στρατιωτικής και πολιτικής ιστορίας της Ελλάδας κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 20ου αιώνα, μαζί με τους αξιωματικούς και τους στρατιώτες του 5/ 42 Συντάγματος Ευζώνων που διοικούσε δεν μπόρεσαν να κρατήσουν τα δάκρυά τους όταν, περνώντας από την Κωνσταντινούπολη για να πάνε στην εκστρατεία της Ουκρανίας, αντίκρισαν την Αγία Σοφία. «***Και τότε ήταν που δεν έμεινε μάτι αδάκρυτο***», θα γράψει ο

Πλαστήρας λίγα χρόνια αργότερα, ενθυμούμενος το γεγονός.

Η αναχώρηση για την Ουκρανία

Στις 15 Ιανουαρίου 1919 γίνεται γνωστή η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να πάρει μέρος στη συμμαχική εκστρατεία, στην Ουκρανία, με τη συμμετοχή της I, II και XIII Μεραχίας του Α' Σώματος Στρατού, υπό τις διαταγές του υποστράτηγου Κωνσταντίνου Νίδερ. Ανάμεσα στα Συντάγματα που θα συμμετείχαν στην εκστρατεία, ήταν και το Ευζωνικό 5/42, το οποίο ανήκε στην XIII Μεραρχία, την διοίκηση του οποίου είχε αναλάβει πρόσφατα ο Πλαστήρας, αφήνοντας προηγούμενα το 6ο Σύνταγμα Πεζικού, με το οποίο είχε ταυτίσει το όνομά του. Στις 3 Φεβρουαρίου θα αρχίσει τμηματικά, από το λιμάνι των Ελευθερών της Μακεδονίας, η αναχώρηση των μονάδων. Μεταξύ αυτών και οι άνδρες του Πλαστήρα, οι οποίοι επιβιβάστηκαν στο ρωσικό ατμόπλοιο «Αυτοκράτωρ Νικόλαος». Θα διέλθουν τα Δαρδανέλια και θα φτάσουν στη συνέχεια στην Κωνσταντινούπολη.

Το αντίκρισμα της Αγίας Σοφίας και τα δάκρυα των στρατιωτών

Φτάνοντας στην Βασιλεύουσα των Πόλεων για ανεφοδιασμό, το ατμόπλοιο θα αγκυροβολήσει πλάι στο θωρηκτό «Αβέρωφ», το οποίο ναυλοχούσε εκεί στο πλαίσιο της στρατιωτικής συμμαχικής παρουσίας στην Κωνσταντινούπολη, ύστερα από την υπογραφή της ανακωχής του Μούδρου, το 1918.

Λίγο πριν μπει στην Πόλη το ατμόπλοιο που τους μετέφερε, ο Πλαστήρας έδωσε διαταγή η σαλπιγκτές να σημάνουν το εμβατήριο της σημαίας. Με το που έφτασαν αντίκρυ της Αγίας Σοφίας, όλοι οι άνδρες του Συντάγματος που βρισκόταν στο κατάστρωμα εκείνη την στιγμή, δεν μπόρεσαν να κρατήσουν τα δάκρυά τους απέναντι στο θέαμα το οποίο ξυπνούσε μέσα τους τον ένδοξο Βυζαντινισμό.

Το παιδικό όνειρο που έγινε πραγματικότητα

Στις **«Αναμνήσεις απ' την Εκστρατείαν της Ουκρανίας το 1919»,** βιβλίο το οποίο έγραψε ο Πλαστήρας το 1934, κατόπιν προτροπής της φίλης του Πηνελόπης Δέλτα, ο ίδιος θα περιγράψει τα συναισθήματά για εκείνες τις στιγμές, τόσο του ιδίου, όσο και των ανδρών του, ως εξής:

«Ήμην επί τέλους στην Αγία Σοφία! Είδα το ωραιότερο παιδικό μου όνειρο να γίνεται πραγματικότητα! Προ 6,5 χρόνια ξεκίνησα από τη Μελούνα, ανθυπολοχαγός, με τη μικρή ελπίδα πως μπορώ να δω τη Θεσσαλονίκη! Και τώρα ύστερα από τόσους αγώνας και δεκάδας μαχών, να είμαι στην Αγιά Σοφιά, και μάλιστα να μπω μέσα, αφού επήδησα επάνω από Τούρκους στρατιώτας! Την άλλην ημέρα, το πρωί, τα σφυρίγματα του «Αυτοκράτωρ Νικόλαος», που ειδοποίουν την εκκίνησιν, μας έφεραν όλους εις το κατάστρωμα. Σε λίγο είμεθα εν πλω Οι

σαλπιγκταί σημαίνουν διάφορα εμβατήρια αναμεμιγμένα με ζητωκραυγάς. Περνούμε πλησίον από τα ανάκτορα των σουλτάνων, αφήνοντες οπίσω τον «Αβέρωφ», σαν ένα μυθικό δράκοντα που αντιπροσωπεύει μια ολόκληρη φυλή. Και πάλιν όλη η Πόλη στο πόδι. Από τα σπίτια κινούνται άπειρες σημαίες και σινδόνια διά να χαιρετίσουν και να κατευοδώσουν την σημαίαν της πατρίδος, την οποία η σημερινή άλκιμος νεότητος, μιμούμενη την πάλαι ποτέ Αργοναυτική Εκστρατείαν, την οδηγεί εις τους μακρινούς και άξενους της Μαύρης Θάλασσας τόπους».

Με τα μάτια καρφωμένα στην Πόλη

Τις ίδιες στιγμές περιγράφει και ένας επιστήθιος φίλος του Πλαστήρας, αξιωματικός του Συντάγματος τότε, ο Νίκος Δέας, σε έργο που εξέδωσε ο ίδιος το 1976, υπό το τίτλο ***«Μεσουράνημα και Συντρίμμια».***

Γράφει στις σελίδες 68-69 του έργου του:

«*Με τα χαράματα βρισκόμαστε όλοι στο κατάστρωμα. Χιλιάδες μάτια είναι καρφωμένα στην Πόλη μέσα σε απόλυτη σιωπή. Τι μπορεί να πει η γλώσσα όταν βρίσκεται ξαφνικά κάτω απ' την Αγιά Σοφιά; Οι ώρες περνούν και το πλήθος ολόγυρα στο καράβι μας εξακολουθεί να μας πολιορκεί με τον ίδιο ενθουσιασμό, τις ίδιες ζητωκραυγές και τις εκκλήσεις να κατέβουμε να τους απελευθερώσουμε οριστικά..... Περνούμε δίπλα στο Αβέρωφ. Ακούγεται ο Εθνικός Ύμνος που ανακρούεται στο κατάστρωμά του από την μπάντα του, οι σημαίες μας χαιρετιούνται. Πηλήκια, καλπάκια, φέσια, μαντήλια, πετιούνται στον αέρα από τα καταστρώματα των πλοίων και από τα πλήθη που εξακολουθούν να μας παρακολουθούν με τα πλεούμενά τους*».